Hľadajte Hospodina a jeho silu; hľadajte jeho tvár ustavične!
Žalm 105:4
Hľadajte Hospodina, dokiaľ ho možno nájsť! Volajte na neho, dokiaľ je blízko!
Izaiáš 55:6

Poznávaj ho na všetkých svojich cestách, a on bude urovnávať tvoje stezky
Príslovia 3:6

Písmo nás na mnohých miestach napomína, nabáda a vedie k tomu, aby sme poznali Boha, poznávali ho a hľadali na všetkých svojich cestách. Ako však môže človek, stvorená bytosť a ešte navyše padnutá do hriechu, so svojimi veľmi obmedzenými a ohraničenými možnosťami a schopnosťami poznať svojho Stvoriteľa?

V dnešnej dobe ľudstvo takmer výlučne pristupuje k otázke poznania dvoma spôsobmi. Na jednej strane je to predstava, že poznanie môžeme dosiahnuť len rozumovým uvažovaním - teda: rozumom. Pri poznaní rozumom ide o poznanie podstaty vecí, o to, čo je nemeniteľné vo veciach a javoch. Na prvý pohľad je táto cesta veľmi prijateľná a vhodná, lebo umožňuje vedecký a technický pokrok a úspech – svedčia o tom vyspelé a nevídané technológie dneška. Problém však je v tom, že rozumové poznanie je veľmi neosobné a odcudzuje človeka okolitému svetu a aj sebe samému. Iná stránka tohto spôsobu poznávania je v tom, že rozum nám hovorí len to čo je, ale nehovorí nič o tom, čo by malo byť, akými by sme mali byť. To je problém etický a veľký vedecký a technický pokrok je sprevádzaný uvoľnenou morálkou.

Racionálny (rozumový) prístup k poznaniu je veľmi starý a má svoj pôvod u gréckych filozofov a neskôr nachádza miesto aj v rímskom myslení. V súčasnosti prevláda a je vlastný ľuďom žijúcim v tzv. západnej civilizácii. (Západná civilizácia ako rozdiel od východnej civilizácie alebo

od orientu a myslí sa tým teda približne Európa a Amerika.)

Pretože táto rozumová cesta poznania zlyháva (a to už od samého počiatku) práve v oblasti morálky, mnohí už dávnejšie opúšťajú túto cestu a hľadajú poznanie prostredníctvom citovej skúsenosti. Dostávame sa k druhej ceste poznania. Citová skúsenosť akoby sľubovala vyplnenie prázdneho miesta v človeku spôsobeného prílišným racionalizmom a neosobným charakterom rozumového poznania. V tomto prípade sa poznanie hľadá cez splynutie človeka s nejakým bohom alebo nejakou duchovnou bytosťou spôsobom vytvárania rôznych okolností, ktoré by takéto zjednotenie umožňovali. Ide o účasť a praktikovanie toho, čo sa u nás dnes bežne označuje ako východné náboženstvá, transcendentálna meditácia, navodzovanie extatického stavu prostredníctvo telesného cvičenia (jóga), rôznych drog a prostriedkov (mnohonásobným opakovaním mantier, veršov, citátov), v transcendentálnej meditácii, v hľadaní a objavovaní skrytých ľudských schopností, ktoré údajne „rozširujú myseľ“. Aj toto je však slepá ulička.

Takáto skúsenosť je len chvíľková, prechodná. V tejto skúsenosti prichádza k citovému vyvrcholeniu a po ňom nevyhnutne prichádza komplikácia a pád. K zopakovaniu tejto skúsenosti je, zdá sa, nevyhnutne potrebné, aby citové skúsenosti boli čoraz viac intenzívnejšie. Na konci tejto cesty je buď sebazničenie alebo úplné rozčarovanie. Druhý problém v tomto prístupe je v tom, že v tomto spôsobe poznania skutočnosti nie je uspokojená myseľ. Výsledky citovej skúsenosti a emocionálneho poznávania skutočnosti nemajú rozumové opodstatnenie. Tá časť ľudskej bytosti, ktorá chce o veciach, ich príčine a podstate rozmýšľať, zostáva neuspokojená.

Existuje však ešte aj iná cesta. Je to cesta, ktorá prináša človeku plné uspokojenie všetkých

jeho potrieb. Potvrdzujú to všetci tí, ktorí sa touto cestou vydali. Je to cesta, ktorú nachádzame na pôde kresťanstva a poskytuje všetko to, čo človek požaduje a hľadá. Tento spôsob obstojí vo všetkých bodoch, v ktorých ostatné prístupy zlyhávajú.

Základom tejto cesty je, že existuje Boh, ktorý všetko stvoril a ktorý všetkému svojmu stvorenstvu dáva význam a zmysel. A navyše, čo je pre človeka veľmi dôležité, môžeme ho poznávať a poznať. Toto, že sa Boh dáva svojmu stvorenstvu poznať, je jednou z charakteristických čŕt kresťanstva. Toto odlišuje živú kresťanskú vieru od rôznych náboženstiev, v ktorých ich boh alebo bohovia sú pre človeka nedostupní.

Všeobecne o zjavení

Kresťanstvo, kresťanská živá viera, sa zakladá na Božom zjavení seba samého. Pritom pod zjavením sa rozumie:

oznámenie niečoho, čo doteraz nebolo známe (viď napr. Kolosenským 1:26-26; Efezským 1:9+17, 3:1-6 a iné). Je to Boh, ktorý človekovi odhaľuje či zjavuje seba samého (1. Timoteovi 3:16). V sebazjavení nám Boh prostredníctvom svojich slov a skutkov ukazuje svoju osobnosť, svoje cesty, svoju vôľu, svoje zámery, svoj plán spásy človeka a sveta. Božím cieľom v tomto sebazjavení je, aby ľudia poznali Boha osobne a opravdivo.

Božie zjavenie seba samého je vedomým odhalením seba samého. Boh sa dobrovoľne dal a dáva poznať tým, ktorí by ho inak nemohli spoznať. Človek nikdy neprekročí skutočnosť, že hranice všetkého poznania o Bohu sú dané tým, čo nám On o sebe dobrovoľne zjavil. Boh nielenže zjavuje seba samého, ale tiež určuje podmienky, okolnosti a časy, ktoré si toto sebazjavenie vyžaduje: „Kým za dávna mnoho ráz a mnohým spôsobom hovorieval Boh otcom v prorokoch, za týchto posledných dní nám hovoril v Synovi“ (Židom 1:1). Rovnako stanovuje spôsob, aby ľudstvo jeho sebazjavenie mohlo pochopiť. Občas je to zvonku, ako hlas, udalosť alebo anjel. Inokedy ide o zjavenie vnútorné, o sen alebo videnie (Exodus 13:21-22; Numeri 12:6; Daniel 9:21-22; Skutky 9:3-4 atď.). Tak ako Boh určuje spôsoby sebazjavenia, tak určuje aj jeho miesto. Dal sa poznať v záhrade Édena, na midjanskej púšti, na hore Sinai. Ľudské hľadanie Boha vedie len k nájdeniu Boha podľa jeho podmienok: „A budete ma hľadať a nájdete, keď sa po mne budete dopytovať celým svojím srdcom. A dám sa vám nájsť, hovorí Hospodin,...“ (Jeremiáš 29:13-14).

Obsahom Božieho zjavenia je to, čo nám chce Boh zjaviť – nič viac a nič menej. Božie zjavenie je osobné zdieľanie sa. Toto zjavenie vychádza od osobného Boha a je prijímané osobnými tvormi. Boh sa nezjavuje ako nejaká kozmická sila alebo neživý predmet, ale ako osobná bytosť, ktorá hovorí, miluje a stará sa o svoje stvorenie. Zjavuje sa a sám seba označuje ako Otec, Pastier, Priateľ, Panovník, Kráľ a to sú výrazy používané pre osobné vzťahy. Ľudia majú výsadu poznávať ho práve v týchto osobných vzťahoch. Božie zjavenie je vyjadrenie milosti. Boh nemá žiadnu potrebu, ktorá by ho nútila zjaviť sa. Dokonalé spoločenstvo medzi Otcom, Synom a Svätým Duchom nevyžaduje žiadne doplnenie z vonku. Naopak: Boh sa zjavuje ľudským bytostiam pre ich dobro. Najväčšou výsadou ľudstva je, že môže Boha poznávať, oslavovať ho a tešiť sa z neho.

Aj napriek tomu, že ľudské bytosti nikdy úplne nevyčerpajú poznanie Boha, Božie zjavenie nie je k ľudským potrebám neúplné. To, čo Boh človekovi oznámil, stačí k spaseniu, k prijatiu človeka Bohom, k vyučeniu o spravodlivosti, aj keď Božie zjavenie sa týmto nevyčerpáva.

Nech akokoľvek ľudský rozum umožňuje poznávať Božiu pravdu, nepredstavuje to nový pôvodný zdroj božskej pravdy. Podobne človek môže Božiu pravdu aj citovo prežívať, ale tento jeho zážitok pravdu nevytvára. Svoju vieru a teológiu nesmieme stavať na skúsenosti, či rozumovej alebo citovej, ale na Božom slove. Našu skúsenosť, či rozumovú alebo citovú, musíme pomerať a posúdiť Božím zapísaným slovom, Písmom, a byť ako Bereania, ktorí „...skúmali písma každý deň, či je tomu tak...“ (Skutky 17:11).

Úvaha je spracovaná na základe a s použitím nasledovnej literatúry:

Stanley M. Horton a kol.: Systematická teologie, Křesťanský život 2001;
Bruce Milne: Skúmanie pravdy, Návrat 1992, Praha;

James M. Boice: Základy kresťanské víry, Návrat domů, Praha.